

L'UDOVÉ PIESNE

Ľudové piesne

- Najstarší druh lyriky.
- Vyjadrujú city, myšlienky a nálady.
- Vznikali v dávnych č...
- Šírili sa ústnym poda...
- Jej autori sú neznám...

Pieseň je báseň určená na spievanie.
Text a melódia sú viazané **rýmom, rytmom,**
veršami a strofami.

- **Rým** je zvuková zhoda slabík na konci verša.
- **Rythmus** je pravidelné striedanie prízvuchných a neprízvuchných slabík.
- **Verš** je jeden riadok v básni.
- **Strofa** je skupina veršov oddelená od ďalšej skupiny medzerou.

Delenie piesní podľa obsahu

1) Obradové

- ❖ **rodinné** – viažu sa k rôznym sviatkom (svadby, krstiny) – Biela ruža rozkvitala,
- ❖ **kalendárne** – letný a zimný slnovrat, príchod jari, vianočné koledy – Morena, Morena; Do hory, do lesa, valasi.

2) Pracovné

- ❖ **trávnice** – Hrabala, hrabala,
- ❖ **pastierske** – Pasie šuhaj ovce,
- ❖ **valašské** – Po valašsky od zeme,
- ❖ **banícke** – Vstávaj, Jano, hore.

Delenie piesní podľa obsahu

3) Piesne s námetmi z denného života

- ❖ uspávanky – Búvajže mi, búvaj,
- ❖ l'úbostné piesne – Povej, vetrík, poved,
- ❖ žartovné piesne – Červený kachel', biela pec.

4) Piesne so sociálnymi námetmi

- ❖ poddanské – Sadaj, slnko, sadaj,
- ❖ zbojnícke – Ide furman dolinou,
- ❖ regrútske a vojenské – Čie sú to kone, koníčky, kone,
- ❖ profiturecké – Turek ide, vojna bude.

Zberatelia ľudových piesní

Ján Kollár

Patrí medzi najznámejších zberateľov ľudových piesní. Slovenské piesne vydal v diele **Národné spievanky** v roku 1834.

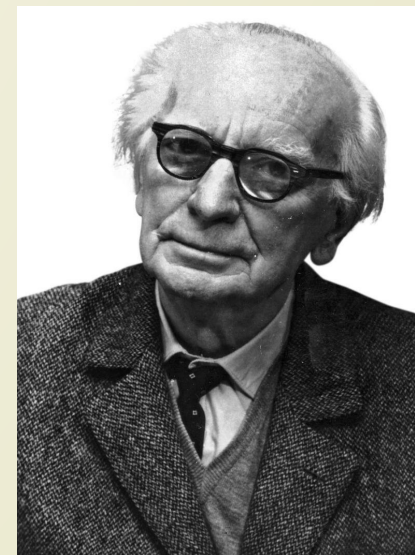
Ďalší zberatelia ľudových piesní

Mikuláš Schneider-Trnavský

Viliam Figuš-Bystrý

Karol Plicka

Je pravdou, že:

Ľudová pieseň vznikla ústnym podávaním z generácie na generáciu?

- Ľudová pieseň patrí do prózy?
- Ľudová pieseň má známeho autora?
- Ľudová pieseň sa šírila zapisovaním?
- Ľudová pieseň vznikla v nedávnej súčasnosti?
- k ľudovým piesňam patria koledy?
- najznámejším zberateľom ľudových piesní je Pavol Dobšinský?
- Ľudová pieseň má refrén?
- regrútske piesne hovoria o živote zbojníkov?
- uspávanky patria medzi obradové piesne?
- ľudové piesne patria medzi najstarší druh epiky?
- trávnicie patria medzi pracovné piesne?
- ľudové piesne vyjadrujú city, myšlienky a nálady?
- ľudové piesne patria do ľudovej slovesnosti?
- autorom ľudových piesní je Ján Kollár?

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

ÁNO – NIE

Urči správny druh ľudovej piesne

Podme chlapci, podme zbíjať,
bo nemáme za čo píjať,
hej, veď sa nám začala
bučinka rozvíjať, bučinka rozvíjať.

Sociálne -
zbojnícke

Do práce mladý baník kráča
po boku s milou čo má rád.
/:Ona ho k šachte vyprevádza,
ružičku mu dáva na kabát.:/

Pracovné -
banické

Dnešný deň sa radujme
a veselo spievajme
Ježiškovi malému,
v jaslách uloženému.
Spi, spi, Ježišku,
milý synáčku.

Obradové -
koledy

Hej, ideme mi od sobáša,
hej, dajže, mladý, oldomáša,
hej, oldomáša, liter vínka,
hej, čože ma ty tolko stíškaš.

Obradové -
svadobné

Dobrý pastier sa narodil,
by ovečky vyslobodil,
pri betlémskom salaši
radujte sa, veselte sa, valasi.

Obradové -
koledy

Čie sú to kone, koničky kone, na
dvore, na dvore, na dvore.
Keď na nich nikto, keď na nich
nikto neorie, neorie, neorie.
Čieže by boli, čieže by boli,
moje sú, moje sú, moje sú.
Tie ma na vojnu, tie ma na vojnu
ponesú, ponosú, ponosú.

Sociálne -
vojenské

Morena, Morena!
Za kohos umrela?
Ne za ny, ne za ny,
než za ty kresfany.

Obradové -
príchod jari

Sadaj, slnko, sadaj, sadaj,
za vysokú horu,
ak nebudeš sadať, sadať,
stiahnem ňa za nohu.
Keby slnko znalo, znalo,
jak je ňážko robiť,
ponáhľalo by sa, by sa,
za horu zachodiť.]

Sociálne -
poddanské

Urči správny druh ľudovej piesne

Hrabaj dievča, hrabaj,
to zelené seno,
ja by pohrabala,
nemám nakosenô.

Pracovné -
trávnice

Zahrajte mi tichúčko,
javorové husle.
Nech mi ten môj synáčik,
na chvíľku usne.
Hajaj, búvaj Janičko.
Hajajú hajajú,
šla ti mať do háju.

Z denného
života -
uspávanky

V Hodoníne za vojačka ma vzali,
moje vlasy na kratučko strihali,
moje vlasy na kolena padali,
otec, mamka aj frajárka plakali.

Sociálne -
vojenské

Neplačte, mamičko,
preto, že som vojak,
ale plačte, o mamičko,
kto vás bude chovať.

Sociálne -
vojenské

Jedna ruža, dve ruže,
dve ružičky červené,
hej, ktože bude,
ktože bude bozkávať
moje líčka červené.
Bozkával ich Janiček,
ale už ich nebude,
[:hej, akože Ťa, akože
Ťa, duša má, akože Ťa
zabudnem.

Z denného života
- úľostné

Paise šuhaj ovce,
na zelenej luce,
na zelenej otave,
na zelenej otave.

Pracovné -
pastierske

Vstávaj, Jano, hore!
Na baňu klopajú,
keď neskoro prídeš,
fárať ti nedajú.
Neskoro som prišiel,
fárať mi nedali,
ešte ma hutmanskou
palicou vydrali.

Pracovné -
banické

Bola babka, mala capka,
cupi lupi, cupi lupi mala capka.
Poslala ho na kopačku,
cupi lupi, cupi lupi na kopačku.
Doniesol jej prázdnu kapsu,
cupi lupi, cupi lupi prázdnu kapsu.

Z denného života
- žartovné

Práca s textom

Zahrajte mi tichúčko,
javorové husle.
Nech mi ten môj synáčik
na chvíľenku usne.
Hajaj, búvaj Janíčku.

Hajajú hajajú
šla ti mať do háju.
Nazbiera tam kvietia,
odloží si dieťa.

Beliže mi beli,
môj anjelič biely,
nedám si ťa, nedám,
za tento svet celý.

Haju, haju, haju, haju.
A čože to hrajú?
Veď ho radi majú..

Doplň druh piesne:

.....
.....

Vypíš umelecké prostriedky:

Epiteton

Personifikáciu

Zdrobneniny

.....

Vypíš rýmy:

.....
.....

Počet strof

.....

Doplň! Verš je

.....

Doplň! Strofa je

.....

.....

Práca s textom

Zahrajte mi tichúčko,
javorové husle.
Nech mi ten môj synáček
na chvíľenku usne.
Hajaj, búvaj Janíčku.

Hajajú hajajú
šla ti mať do háju.
Nazbiera tam kvietia,
odloží si dieťa.

Beliže mi beli,
môj anjelič biely,
nedám si ťa, nedám,
za tento svet celý.

Haju, haju, haju, haju.
A čože to hrajú?
Veď ho radi majú..

Doplň druh piesne:
z denného života -
uspávanka

Vypíš rýmy:
husle – usne
hajajú – do háju
kvietia – dieťa
biely - celý

Doplň! Verš je
jeden riadok básne

Vypíš umelecké prostriedky:
Epiteton: anjelič biely,
javorové husle, svet celý
Personifikáciu: zahrajte mi,
javorové husle
Zdrobneniny: synáček,
Janíčku, tichúčko, anjelič

Počet strof
4

Doplň! Strofa je
Skupina veršov
oddelená od
ďalšej skupiny
medzerou

Ďakujem za pozornosť

Zdroje:

- Vlastný archív
- Internetové zdroje
- Portrét Karla Plicku, dostupné na:
<https://www.cas.sk/fotogaleria/711040/potomkovia-slavneho-umelca-karola-plicku-su-pobureni-ako-mohli-toto-spravit-s-jeho-dielami/5/>
- Portrét Mikuláša Scneidera Trnavského dostupné na:
<https://www.teraz.sk/kultura/narodny-umelec-schneider-trnavsky/198113-clanok.html>
- Portrét Viliama Figuša Bystrého dostupné na:
<https://hc.sk/o-slovenskej-hudbe/osobnost-detail/973-figus-bystry-viliam>